

Ghana

Růst HDP v Ghaně procházel od roku 2000 do současnosti kolísavými obdobími s hodnotami od 4,2 % v roce 2000 až po 3,5 % v roce 2016. V roce 2018 došlo k mírnému poklesu na 6,3 % oproti hodnotě 8,1 % z předchozího roku. V zemi žije přes 28 mil. obyvatel. Běžný účet je dlouhodobě v deficitu. Třiletá dohoda Ghany o úvěru Mezinárodního měnového fondu (MMF) skončí v dubnu 2019 a rozpočet pro rok 2019 je první, který není pod dohledem MMF. Ghanská národní banka zvýšila v roce 2018 kapitálový limit pro komerční banky ze 120 milionů GHC na 400 milionů GHC jako součást opatření na vyčištění bankovního sektoru a zvýšení jeho odolnosti. Po uplynutí lhůty pro rekapitalizaci se počet univerzálních bank v zemi snížil na 23 bank.

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Růst HDP (%)	3,7	8,4	6,3	7,6	5,5	5,1
HDP/obyv. (USD)	1 552	1 663	1 787	1 924	2 012	2 085
Míra inflace (%)	17,4	12,4	9,5	8,0	8,0	7,0
Nezaměstnanost (%)	–	–	–	–	–	–
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-2,9	-2,1	-2,1	-2,3	-2,4	-2,5
Populace (mil.)	27,6	28,3	29	29,7	30,5	31,3
Konkurenceschopnost	114/138	111/137	106/140	–	–	–
Exportní riziko OECD	6/7	6/7	6/7	–	–	–

Odhad Mezinárodního měnového fondu

Zdroj: MMF, OECD, WEF, SB

- ▶ Evropská unie podepsala v roce 2016 dohodu o ekonomickém partnerství a v současnosti se jedná o její implementaci k 1. 1. 2022. V roce 2017 podepsala Ghana s ČR „Dohodu o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmů a ze zisků ze zcizení majetku“.
- ▶ V žebříčku konkurenceschopnosti, který sestavuje Světové ekonomické fórum (WEF), se Ghana v roce 2018 umístila na 106. pozici ze 140 srovnávaných ekonomik a dle OECD je stupeň exportního rizika 6/7.

Vývoz ČR do Ghany 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
8471	Zařízení pro automat. zpracování dat a jejich jednotky; snímače ap.	93 689	24,9	69 547	34,7
3926	Ostatní výrobky z plastů a výrobky z ostatních materiálů čísel 3901 až 3914	27 069	7,2	895	2 924,5
9402	Lékařský, chirurgický, zubolékařský nebo zvěrolékařský nábytek	21 386	5,7	2 869	645,4
9018	Lékařské, zubolékařské nebo zvěrolékařské nástroje a přístroje aj.	19 626	5,2	191	10 175,4
8517	Přístroje pro vysílání, přijímání hlasu, obrazů ap. dat	9 181	2,4	13 466	-31,8
9027	Přístroje pro fyzikální nebo chemické rozbor, na měření, kontrolu viskozity, roztažnosti aj.	8 773	2,3	313	2 702,9
8473	Části, součásti a příslušenství strojů psacích, počítačích	8 695	2,3	5 489	58,4
8450	Pračky pro domácnost prádelny, sušičky	8 267	2,2	102	8 004,9
8422	Myčky; stroje k čištění, plnění, ap. lahví, plechovek, aj.	8 260	2,2	1 526	441,3
9403	Ost. nábytek a jeho části a součásti	8 221	2,2	4 691	75,3
Celkem TOP 10		213 167	56,6	99 089	115,1
Celkem vývoz		376 803		514 139	-26,7

zdroj: ČSÚ

Dovoz ČR z Ghany 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
7601	Hliník surový (neopracovaný)	94 488	55,0	6 153	1 435,6
0803	Banány včetně plentejnů čerstvé i sušené	28 633	16,7	30 320	-5,6
4001	Kaučuk přírodní, balata, guataperča, guajal apod.	16 650	9,7	57 430	-71,0
4407	Dřevo rozřezané nebo štípané podélně, krájené nebo loupané, ap., > 6 mm	8 108	4,7	5 829	39,1
0804	Datle, fíky, ananas, avokádo apod. (čerstvé i sušené)	7 632	4,4	7 668	-0,5
1805	Prášek kakaový bez přísady cukru aj. sladidel	5 567	3,2	5 427	2,6
1604	Přípravky, konzervy z ryb, kaviár a jeho náhražky	4 928	2,9	–	–
7112	Odpady a úlomky drahých kovů a plátované kovy	2 729	1,6	–	–
8428	Ost. zvedací, manipulační, nakládací nebo vykládací zařízení	1 375	0,8	–	–
0106	Ostatní živá zvířata	540	0,3	415	30,1
Celkem TOP 10		170 650	99,3	113 242	50,7
Celkem dovoz		171 884		129 229	33,0

zdroj: ČSÚ

Příležitosti pro český export

► Automobilový průmysl

Dovoz nových automobilů do Ghany každoročně roste o 10 %, v roce 2018 se jich dovezlo okolo 250 tis. Současně po ghanských silnicích jezdí velký počet dovezených ojetých aut, u kterých existuje značná poptávka po nových částech či příslušenství.

► Energetický průmysl

Ghana plánuje masivní investice do největšího národního dodavatele elektřiny, a to z důvodu zvyšující se poptávky po elektrické energii. Cílem národní energetické politiky je navýšení produkce ze současných 2 tis. MW na 5 tis. MW. Současně vládní program počítá se zvýšením přístupu obyvatel k elektřině z 66 % k všeobecné dostupnosti do roku 2020. Spalovny odpadu jako zdroj energie jsou pak nejvíce než širším řešením zejména v městských aglomeracích. Ghana usiluje o navýšení produkce elektrické energie z obnovitelných zdrojů ze současného 1 % z celkové produkce energie až na 10 % v roce 2022. Je zde proto potenciál pro solární a větrné elektrárny, u kterých se předpokládá produkce až 1100 MW. Dalším klíčovým cílem země je navýšení produkce energie z oceánských proudů. Počítá se s konstrukcí a následnou instalací potřebných vodních turbín do oblastí s vyšší četností přílivových vln.

► Chemický průmysl

Ghanský chemický průmysl tvoří velmi malou část celkového průmyslu země. Mezi největší položky tohoto průmyslu patří léky, kosmetika a chemikálie pro domácí užití. Rostoucí trend vykazuje zejména petrochemický průmysl. Největší vládní investice směřují do ropné rafinerie v Temě, která denně zpracuje 45–60 tis. barelů ropy zejména s cíle zajistit produkci importovaných ropných produktů jako jsou maziva, topné oleje a umělá hnojiva.

► Obranný průmysl

Hlavním cílem strategického plánu, přijatého v roce 2013, je modernizace ghanských ozbrojených sil, na kterou ghanská vláda vyčlenila 145 mil. USD. V rámci této modernizace by měly být vojákům pořízeny ruční zbraně a munice, nová armádní obrněná vozidla, padáky a další armádní doplňky. Potenciál existuje v oblasti oprav a modernizací vrtulníkové techniky, dodávek lehkých transportních letounů, výcviku pilotů či oprav a modernizací pozemní techniky. Mezi dlouhodobější plány Ministerstva obrany patří podpora a zapojení se do mírotvorných operací OSN a posílení vnitřní bezpečnosti v zemi, včetně zesílení ochrany ropného průmyslu v západní části země.

► Stavební průmysl

V Ghaně dochází k rozvoji stavebního průmyslu, důkazem je roční nárůst o 6,2 %. V roce 2015 byla odsouhlasena výstavba 5 tis. nových bytových jednotek v časovém rozmezí pěti let, přičemž jen v roce 2016 se jich postavilo okolo 1500. Zároveň byla udělena řada veřejných zakázek na stavební práce v podobě modernizace přístavů či výměny potrubí. V roce 2015 byl Infrastrukturálním investičním fondem schválen projekt, pro který bylo vyhrazeno 2,5 mld. USD. V rámci tohoto projektu by do roku 2020 mělo dojít k rekonstrukci klíčových mostů, nadjezdů a dalších infrastrukturních staveb. Z ČR bude v letech 2019–2020 dodáno

200 kusů středně dlouhých prefabrikovaných mostů a lze očekávat, že poptávka po těchto mostech poroste, protože umožňují přístup k zemědělské půdě, která je v Ghaně obdělávána jen z asi 13 %.

► **Textilní a obuvnický průmysl**

Tento tradiční průmysl, který dříve tvořil největší část ghanského průmyslu, je v posledních letech na ústupu zejména z důvodu levného importu z Asie a Indie a nelegálního dovozu padělaných látek přes hranice s Togem a Pobřežím Slonoviny. V současné době jsou v Ghaně celkem 4 textilní továrny, které ročně přichází o 8 % svých zaměstnanců. Evidujeme zvýšenou poptávku po tkaninách a textiliích velmi vysoké kvality, kterou dovoz z Asie nedokáže pokrýt.

► **Zdravotnický a farmaceutický průmysl**

V roce 2014 byl v Ghaně schválen projekt na rozvoj a modernizaci zdravotnického sektoru. Jedná se o projekt, který byl realizován v letech 2015–2017 a jehož objem se odhaduje na celkovou částku 3 mld. USD. V rámci tohoto projektu mělo projít rekonstrukcí 13 okresních nemocnic a dalších menších zdravotních center. Součástí programu je i výstavba 10 poliklinik, s českými dodávkami, předaných vládě v polovině roku 2018. Zároveň by mělo dojít k distribuci nových zdravotnických přístrojů a 6 tis. nových nemocničních lůžek do regionálních nemocnic. V současnosti je také evidována poptávka po několika stovkách ambulantních vozů.

► **Zemědělský a potravinářský průmysl**

Jedná se o jeden z nejdůležitějších sektorů ekonomiky, který zaměstnává až 70 % pracovní síly a podílí se na 24 % HDP země. Prioritním cílem současné vlády je zajistit soběstačnost v produkci rýže, kukuřice a sójových bobů a usiluje o zajištění finančně dostupné zemědělské techniky pro drobné a střední zemědělce. V předchozích letech bylo z ČR dovezeno více než 1200 kusů malotraktorů a příslušenství, v letech 2019–2020 bude dodáno dalších několik stovek kusů a lze proto předpokládat další poptávku po traktorech a náhradních dílech.

Další prioritou vlády v oblasti zemědělství je omezit závislost na dovozu potravin. Každoroční dovoz cukru do Ghany činí 400 mil. USD (zhruba 80 % veškerého cukru se dováží) a existuje potřeba výstavby nových cukrovarů nebo revitalizace již nefungujících, postavených experty z ČR v 80. letech minulého století. Ghana sice znovuotevřela továrnu na výrobu třtinového cukru, ale zdejší produkce zdaleka nedokáže uspokojit poptávku. Vzhledem k tomu, že dovoz drůbežního masa dosáhl v roce 2018 čísla 250 tis. tun je zde snaha o podporu vlastní produkce drůbežního masa a vajec, což představuje poptávku zejména po krmivu, umělých hnojivech a zpracovatelské technologii. Současně evidujeme poptávku po dovozu živého hovězího dobytka za účelem vlastního chovu, který by zajistil část produkce čerstvého masa a mléka. Další možností je dovoz konzerv, salámů a jiných masných výrobků. Poptávka po těchto výrobcích je dána jednak 90 % dovozem masa do země, a zároveň minimální produkcí výrobků z masa.

► **Železniční a kolejová doprava**

V Ghaně bylo v únoru 2017 zřízeno nové ministerstvo pro rozvoj železnice. Hlavní cíle ministerstva, definované v „Hlavním plánu pro železnice Ghany“ z roku 2013 jsou propojit největší města Ghany, využít Ghanu pro přepravu zboží z vnitrozemských zemí jako je Burkina Faso k přístavům v Temě a Takoradi a opačně a poskytnout přepravní cesty pro transport nerostných surovin z oblastí jejich ložisek jak ve vnitrozemí (mangan, bauxit, železná ruda) tak i na pobřeží (ropa a zemní plyn). V prioritním plánu

je výstavba 1394 km železnic do roku 2020 v objemu 7,8 mld. USD, které mají pocházet především ze zahraničních investic. V plánu je také záměr vybudovat tramvajový systém v Akkře a Kumasi.

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Zemědělský a potravinářský průmysl	HS 0102 – Živý hovězí dobytek
	HS 0105 – Drůbež
	HS 0402 – Mléko a smetana, zahuštěné nebo slazené
	HS 0403 – Podmáslí, kyselé mléko a smetana, jogurt, kefir aj.
	HS 1601 – Uzenky, salámy a podobné výrobky z masa, drobů nebo krve atd.
	HS 1602 – Jiné přípravky a konzervy z masa, drobů nebo krve
	HS 1701 – Třtinový nebo řepný cukr a chemicky čistá sacharóza, v pev. stavu
	HS 2203 – Pivo ze sladu
Chemický průmysl	HS 2827 – Chloridy, chlorid-oxidy a chlorid-hydroxidy; bromidy a bromid-oxidy; jodidy a jodid-oxidy
	HS 2837 – Kyanidy, kyanid-oxidy a komplexní kyanidy
	HS 2902 – Cyklické uhlovodíky
	HS 2904 – Sulfo-, nitro- nebo nitrosoderiváty uhlovodíků, též halogenované
	HS 2921 – Sloučeniny s aminovou funkcí
	HS 2939 – Alkaloidy, přírodní nebo reprodukováné syntézou, a jejich soli, ethery, estery a ost. deriváty
Textilní a obuvnický průmysl	HS 5204 – Nitě šicí, bavlněné, upravené pro prodej
	HS 5212 – Tkaniny bavlněné ost.
	HS 5407 – Tkaniny z příze z hedvábí syntetického
	HS 5509 – Příze z vláken střížových chemických
	HS 5603 – Netkané textilie, též impregnované, povrstvené, potažené nebo laminované
Stavební průmysl	HS 5911 – Výrobky zboží textilní pro technické účely
	HS 3917 – Trubky, potrubí a hadice a jejich příslušenství z plastů
	HS 6905 – Střešní tašky, komínové krycí desky, komínové vložky, stavební ozdoby a jiné stavební keramické výrobky
	HS 6907 – Keramické dlaždice a obkládačky, obkládačky pro krby nebo stěny; mozaikové ap. výrobky
	HS 7016 – Dlažební kostky, desky, cihly, dlaždice, obkládačky a ost. výrobky z lisovaného skla
	HS 7217 – Dráty ze železa nebo nelegované oceli
	HS 7224 – Ost. legovaná ocel v ingotech nebo v jiných primárních formách; polotovary z ost. legované oceli
HS 7301 – Štětovnice ze železa nebo oceli, též vrtané, ražené nebo vyrobené ze sestavených prvků	

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Stavební průmysl	HS 7302 – Konstrukční materiál pro stavbu železničních nebo tramvajových tratí ze železa nebo oceli
	HS 8608 – Kolejový svrškový upevňovací materiál a zařízení; mechanické přístroje a signalizační zařízení
Železniční a kolejová doprava	HS 8603 – Železniční nebo tramvajové osobní vozy a nákladní vozy, s vlastním pohonem
	HS 8604 – Vozidla pro údržbu železničních, tramvajových tratí, traťovou službu, s vlastním pohonem
	HS 8607 – Části železničních nebo tramvajových lokomotiv nebo kolejových vozidel
Automobilový průmysl	HS 8701 – Traktory a tahače
	HS 8703 – Osobní automobily aj. motorová vozidla pro přepravu osob
	HS 8707 – Karoserie (vč. kabin) pro motorová vozidla čísel 8701 až 8705
	HS 8708 – Části, součásti motorových vozidel čísel 8701 až 8705
Zdravotnictví a farmaceutický průmysl	HS 3003 – Léky neodměřené, ne krev, antiséra ap., vata aj.
	HS 3004 – Léky odměřené, ne krev, antiséra ap., vata aj.
	HS 3005 – Vata, gáza, obinadla apod. výrobky
	HS 9004 – Brýle (korekční, ochranné nebo jiné) a podobné výrobky
	HS 9012 – Mikroskopy jiné než optické, difraktografy
	HS 9018 – Lékařské, zubolékařské nebo zvěrolékařské nástroje a přístroje aj.
	HS 9022 – Rentgenové přístroje aj. používající záření, pro lékařské, zubolékařské, zvěrolékařské účely aj.
HS 9402 – Lékařský, chirurgický, zubolékařský nebo zvěrolékařský nábytek	
Obranný průmysl	HS 9301 – Vojenské zbraně, jiné než revolvery, pistole a zbraně čísla 9307
	HS 9302 – Revolvery a pistole, jiné než čísel 9303 nebo 9304
	HS 9303 – Ost. střelné zbraně ap. zařízení využívající ke střelbě výbušné náplně
	HS 9304 – Ost. zbraně, ne sečné bodné
	HS 9305 – Části, součásti a příslušenství výrobků čísel 9301 až 9304
	HS 9306 – Bomby, granáty, torpéda, miny ap. válečné střelivo a jejich části; náboje ap.
Energetický průmysl	HS 8402 – Parní kotle zvané „na přehřátou vodu“
	HS 8406 – Parní turbíny
	HS 8411 – Proudové motory, turbovrtulové pohony a ost. plynové turbíny
	HS 8501 – Elektrické motory a generátory (kromě generátorových soustrojí)
	HS 8502 – Elektrická generátorová soustrojí a rotační měniče
	HS 8535 – El. zařízení k vypínání, spínání nebo k ochraně el. obvodů aj. > 1 000 V

Příležitosti pro rozvojovou spolupráci

Kategorie vyspělosti země: LMIC

Ghana zaznamenala v posledních letech dynamický rozvoj, který vyústil v posun z kategorie nejméně rozvinutých zemí do kategorie země s nízkými středními příjmy. Ghana prošla demokratizací, má svobodná média, svobodu projevu i nezávislou justici, která získala podporu veřejnosti. Má nadstandardní politické a institucionální zázemí, impozantní společenský kapitál, ale její ekonomický vývoj i přesto vyvolává do budoucna obavy.

► Sektor energetiky

Ghanou neustále zmítají energetické krize. Dodávka elektřiny stále funguje na principu přidělového systému, nicméně v nejbližší době by se to mělo změnit. Růst a rozvojové vyhlídky Ghany, přinejmenším v příštím desetiletí, se bude silně opírat o ropný průmysl a politické reakce na zvýšené fiskální příjmy z ropy. Největším aktuálním projektem je Sankofa Gas, který by měl zásadně zlepšit energetickou infrastrukturu. Projekt by měl zajistit stabilní dodávku zemního plynu z naleziště cca 60 km od pobřeží a má potenciál přinést soukromé investice až ve výši 8 mld. USD. V rámci projektu Sankofa Gas budou podpořeni nezávislí výrobci energie. Jako vhodná příležitost ke spolupráci se jeví poskytnutí zdroje solární energie pro školství či zdravotnictví.

► Sektor informačních a komunikačních technologií

Sektor informačních a komunikačních technologií byl podpořen politikou a regulačními zásahy vlády v rámci projektu e-Ghany. Pozitivní dopad má také svoboda slova a tisku (Ghana je stabilně mezi třemi nejsvobodnějšími zeměmi Afriky). Pulzující soukromý sektor posiluje investice do tohoto odvětví a nabízí inovativní produkty a služby pro spotřebitele. V roce 2014 byla pokryta mobilním signálem celá Ghana, zatímco v roce 2000 to bylo pouze 1 % země. Díky stále dostupnějšímu vysokorychlostnímu internetu a klesajícím velkoobchodním cenám, se domácí průmysl rozvíjí v oblasti outsourcingu a poskytování služeb založených na informačních technologiích. Sektor ICT vytváří tisíce pracovních příležitostí, zejména pro mladé lidi, a přispívá k ekonomickému růstu Ghany.

► Sektor zemědělství

Ghana prochází dynamickým růstem. Zatímco v roce 1991 byla více než polovina populace pod hranicí chudoby, dnes se jedná o necelou čtvrtinu. Posilují se geografické a sociální rozdíly a zejména zemědělské oblasti bývají nejchudší. Ghana podporuje růst produktivity práce venkovských zemědělců, podporuje šíření a rozvoj zemědělských technologií a techniky. Věnuje zvláštní pozornost nejohroženějším skupinám v sektoru zemědělství, tedy drobným zemědělcům na severu a ženám. Vláda má řadu programů od vodního managementu, přes podporu mladých zemědělců a šíření know-how a technologií až po programy zaměřené na podporu marketingu ghanských zemědělců. Jako vhodná příležitost ke spolupráci se proto jeví poskytování vodních čerpadel napájených sluneční nebo větrnou energií k využití podzemních zdrojů vody a výstavbu studen, a to zejména v oblastech, které sužují sucha nebo které se díky odlesňování mění v polopouště. V tomto směru lze již navázat na úspěšný rozvojový projekt z minulých let.

► Sektor zdravotnictví

Ghanská vláda se snaží posílit infrastrukturu zdravotnických zařízení. Existující nemocnice ve velkých městech se potýkají jednak s chronickým nedostatkem doktorů, a jednak s nedostatkem odpovídajících moderních zdravotnických přístrojů. Ve venkovských oblastech pak chybí téměř jakákoliv zdravotnická infrastruktura. Jako vhodná příležitost pro spolupráci se jeví projekty spojené s poskytnutím diagnostických a laboratorních přístrojů a zdravotnického vybavení, popř. projekty na zapojení do budování menších lokálních klinik. V případě zařazení Ghany do projektu MEDEVAC v gesci Ministerstva vnitra ČR lze uvažovat o hledání synergií.

Příležitostí pro rozvojovou spolupráci v Ghaně využili zástupci českého soukromého sektoru i za podpory Programu B2B České rozvojové agentury. V Ghaně realizovali své podnikatelské záměry v oblasti energetiky, zejména se zaměřením na elektrifikaci venkova a přenos technologií v oblasti obnovitelných zdrojů.

Zdroj dat: <http://www.worldbank.org>